

Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına

ilişkin 87 Sayılı ILO Sözleşmesi

17 Haziran 1948

BÖLÜM 1

1.ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

MADDE 1:

Hakkında bu Sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütünün her üyesi aşağıdaki hükümleri yerine getirmeyi üstlenir.

MADDE 2:

Çalışanlar ve işverenler, herhangi bir ayırım yapılmaksızın önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşuluyla bunlara üye olmak hakkına sahiptirler.

MADDE 3:

1. Çalışanların ve işverenlerin örgütleri, tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler.
2. Kamu makamları, bu hakkı sınırlayacak veya bu hakkın yasaya uygun şekilde kullanılmasına engel olacak nitelikte her türlü müdahaleden sakınmalıdırlar.

MADDE 4:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri yönetsel yoldan feshedebilme veya faaliyetten menedilmeye tabi tutulamazlar.

MADDE 5:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her örgüt, federasyon veya konfederasyon, uluslararası çalışanlar ve işverenler örgütlerine katılma hakkına sahiptirler.

MADDE 6:

Yukarıda yazılı 2, 3 ve 4'üncü maddeler hükümleri çalışanların ve işverenlerin örgütlerinin federasyon ve konfederasyonları hakkında uygulanır.

MADDE 7:

Çalışanların ve işverenlerin örgütleriyle bunların federasyon ve konfederasyonlarının tüzel kişilik kazanmaları yukarıda yazılı 2, 3 ve 4'üncü maddeler hükümlerinin uygulamasını sınırlandıracak nitelikte koşullara sağlanamaz.

MADDE 8:

1. Çalışanlar ve işverenler bunlara ait örgütler, bu Sözleşme ile kendilerine tanınmış olan hakları kullanmada, diğer kişiler veya örgütlenmiş topluluklar gibi yasalara uymak zorundadır.

2. Yasalar, bu sözleşme ile öngörülen güvencelere zarar verecek nitelikte olamaz veya zarar verecek şekilde uygulanamaz.

MADDE 9:

1. Bu Sözleşmede öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetlere ve polis mensuplarına ne ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenir.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasasının 19'uncu maddesinin 8'inci paragrafı ile konulan ilkelere uygun olarak; bu sözleşmenin bir üye tarafından onanması durumuna silahlı kuvvetler ve polis mensuplarına bu Sözleşmede öngörülen güvenceleri sağlayan yürürlükteki herhangi bir yasa, karar, adet veya anlaşmayı etkilemeyecektir.

MADDE 10:

Bu Sözleşmede "örgüt" terimi, çalışanların veya işverenlerin çıkarlarına hizmet ve bu çıkarları, savunma amacını güden çalışanların ve işverenlerin hertürlü kuruluşunu ifade eder.

BÖLÜM II

ÖRGÜTLENME HAKKININ KORUNMASI

MADDE 11:

Hakkında bu Sözleşmenin yürürlükte bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü'nün her üyesi, çalışanların ve işverenlerin örgütlenme hakkını serbestçe kullanmasını sağlamak amacıyla gerekli ve uygun bütün önlemleri almakla yükümlüdür.

BÖLÜM III

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

MADDE 12:

1. Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası 1946 Değişiklik Belgesi ile değiştirilmiş bulunan Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasasının 35'inci maddesine sözü edilen, fakat bu suretle değiştirilmiş olan adı geçen maddenin 4'üncü ve 5'inci fıkralarında yazılı ülkeler dışında kalan ülkelerle ilgili olarak, bu Sözleşmeyi onayan örgütün her üyesi, aşağıdaki hususları bildiren bir açıklamayı onama belgesi ile birlikte veya onanmasından sonra mümkün olan en kısa bir süre içinde Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderecektir.

- a) Hakkında sözleşme hükümlerinin hiçbir değişiklik yapılmadan uygulanacağını taahhüt ettiği ülkeler;
- b) Sözleşme hükümlerinin değişikliklerle uygulanacağı taahhüt ettiği ülkeler ve bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğu;

c) Sözleşmelerin uygulanacağı ülkeler ve bu gibi hallerde Sözleşmenin uygulanamamasının nedenleri;

d) Haklarındaki kararını saklı tuttuğu ülkeler;

2. Bu maddenin birinci paragrafının (a) ve (b) bentlerinde sözü edilen taahhütler, onamanın kısımları sayılacak ve onama kuvvetine sahip olacaktır.

3. Her üye, bu maddenin 1'inci paragrafının (b), (c) ve (d) bentleri gereğince daha önce yapmış olduğu açıklamada mevcut çekincelerin hepsinden veya bir kısmından, yeni bir açıklama ile vazgeçebilecektir.

4. Her üye, 16'ncı madde hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmenin feshedilebileceği süreler zarfında Genel Müdüre, daha önceki herhangi bir açıklamanın hükümlerini başka herhangi bir bakımdan değiştiren ve belirli ülkelerdeki mevcut durumu bildiren yeni bir açıklama gönderebilecektir.

MADDE 13:

1. Bu Sözleşmede ele alınan konular, anavatan dışı bir ülkenin makamlarının bizzat kendi yetkisi çerçevesi içine girdiği zaman, o ülkenin uluslararası ilişkilerden sorumlu olan üye, adı geçen ülkenin hükümetleriyle uyuşarak Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne, o ülke adına bu Sözleşmedeki yükümlülükleri kabul ettiğine ilişkin bir açıklama gönderebilecektir.

2. Bu Sözleşmedeki yükümlülüklerin kabulünü bildiren bir açıklama Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürlüğüne:

a) Ortak otoriteleri altında bulunan bir ülke için örgütün iki veya daha fazla üyesi:

b) Birleşmiş Milletler Antlaşması hükümleri yahut o ülke hakkında yürürlükte olan herhangi bir diğer hüküm gereğince o ülkenin yönetiminde sorumlu bulunan uluslararası bir makam tarafından gönderilir.

3. Bu maddenin yukarıdaki paragraflarındaki hükümler uyarınca Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilen açıklamalar Sözleşme hükümlerinin ilgili ülkede değişiklik yapılmadan mı yoksa, değişikliklerle mi uygulanacağı bildirilecektir; açıklama Sözleşme hükümlerinin değişiklikler kaydıyla uygulanacağını bildirdiği zaman, bu değişikliklerin nelerden ibaret olduğunu açık olarak gösterecektir.

4. İlgili üye, üyeler veya uluslararası makam, daha sonraki bir açıklamayla tamamen veya kısmen vazgeçebilecektir.

5. İlgili üye, üyeler veya uluslararası makam, 16'ncı madde hükümlerine uygun olarak bu Sözleşmenin feshedilebileceği devreler süresince Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne, daha önceki herhangi bir açıklamanın hükümlerini başka herhangi bir bakımdan değiştiren ve Sözleşmenin uygulanması bakımından mevcut durumu belirten yeni bir açıklama gönderilebilecektir.

BÖLÜM 4

SON HÜKÜMLER

MADDE 14:

Bu Sözleşmenin kesin onama belgeleri Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilir ve onun tarafından kaydedilir.

MADDE 15.

1. Bu Sözleşme, ancak onama belgeleri Genel Müdür tarafından kaydedilmiş olan Uluslararası Çalışma Örgütü üyelerini bağlar.

2. Bu Sözleşme, iki üyenin onama belgesi Genel Müdür tarafından kaydedildiği tarihten oniki ay sonra yürürlüğe girer.

3. Daha sonra bu Sözleşme, onu onayan her üye için, onama belgesi kaydedildiği tarihten oniki ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 16:

1. Bu Sözleşmeyi onayan her üye, ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre sonunda Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve bu Müdürün kaydedeceği bir belge ile feshedilebilir. Fesih, kayıt tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olur.

2. Bu sözleşmeyi onamış olup da onu, bundan önceki fıkrada sözü edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl süresince bu madde gereğince feshetmek seçeneğini kullanmayan her üye yeniden on yıllık bir süre için bağlanmış olur ve bundan sonra bu Sözleşmeyi, her on yıllık süre bitince, bu maddenin içerdiği koşullar içinde feshedilebilir.

MADDE 17:

1. Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Örgüt üyeleri tarafından kendisine bildirilen, bütün onama ve fesihlerin kaydedildiği Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün üyelerine duyurulur.

2. Genel Müdür kendisine gönderilen Sözleşmenin ikinci onama belgesinin kaydedildiğini örgüt üyelerine duyururken bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında örgüt üyelerinin dikkatini çeker

MADDE 18:

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince kaydedilmiş olduğu bütün onama ve fesihlere ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler antlaşmasınının 102'nci maddesi uyarınca kaydedilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştırır.

MADDE 19:

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli gördüğü zaman bu Sözleşmenin uygulanması hakkındaki bir raporu Genel Konferansa sunar ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verir.

MADDE 20: 1. Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme

kabul etmesi halinde ve yeni Sözleşme aksini öngörmediği takdirde:

a) Değişirici yeni sözleşmenin bir üye tarafından onanması durumu yukarıdaki 16'ncı madde dikkate alınmaksızın ve değişirici yeni Sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartı ile, bu Sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini gerektirir.

b) Değişirici yeni Sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren bu sözleşme üyelerinin onamasına artık açık bulundurulamaz.

2. Bu Sözleşme, onu onayıp da Değişirici Sözleşmeyi onamamış bulunan üyeler için, herhalde şimdiki şekil ve içeriğiyle geçerli olmakta devam eder.

MADDE 21:

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı şekilde geçerlidir.

Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına ilişkin 87 Sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

Kanun No:3847

Resmi Gazete 11.12.1992 - 21432

MADDE 1.- Uluslararası Çalışma Örgütünün 1948 yılında Sanfransisko'da toplanan 31'inci Konferansında kabul edilen "Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 sayılı Sözleşme"nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

87 SAYILI ILO SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ UYGUN

BULUNDUĞUNA İLİŞKİN YASANIN GEREKÇESİ

Çalışanlar ve işverenler, herhangi bir ayırım yapılmaksızın, önceden izin almadan istedikleri kuruluşları kurmak ve yalnız bu kuruluşların tüzüklerine uymak koşuluyla bunlara üye olmak hakkına sahiptir.

Çalışanların ve işverenlerin örgütleri, tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler.

Kamu makamları, bu hakkı sınırlayacak veya bu hakkın yasaya uygun şekilde kullanılmasına engel olacak nitelikte her türlü müdahaleden sakınmalıdırlar.

- Çalışanların ve işverenlerin örgütleri yönetsel yoldan feshedebilme veya faaliyetten menedilmeye tabi tutulamazlar.

- Çalışanların ve işverenlerin örgütler, federasyon ve konfederasyon kurma ve bunlara üye olma ve her örgüt, federasyon ve konfederasyon, uluslararası çalışanlar ve işverenler örgütleri katılma haklarına sahiptirler.

- Çalışanlar ve işverenlerle bunlara ait örgütler, bu sözleşmeyle kendilerine tanınmış olan hakları kullanmada diğer kişiler veya örgütlenmiş topluluklar gibi yasalara uymak zorundadırlar.

- Yasalar, bu Sözleşme ile öngörülen güvencelere zarar verecek nitelikte olamaz veya zarar verecek şekilde uygulanamaz.

Bu sözleşmede öngörülen güvenceleri silahlı kuvvetlere ve polis mensuplarına ne ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenir.

Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme hakkının korunmasına ilişkin 87 sayılı Sözleşme, Uluslararası Çalışma konferansının San Fransisko'da yapılan 17 Haziran 1948 tarihli 31'inci toplantısında kabul edilmiştir. Bu sözleşme 1 Ocak 1991 tarihine kadar Avrupa Topluluğunun tüm üyeleriyle birlikte Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) toplam 98 üyesi tarafından onaylanmış bulunmaktadır.

Sendika özgürlüğünü güvence altına alan 87 sayılı Sözleşme, sendikal özgürlüklerin uluslararası çerçevesini belirleyen ILO sözleşmelerinin ilki ve en önemlisidir. Sözleşme, çalışanlara hiçbir ayırım gözetmeksizin ve önceden izin Sendika özgürlüğünü güvence altına alan 87 sayılı Sözleşme sendikal özgürlüklerin uluslararası çerçevesini belirleyen ILO sözleşmelerinin ilişkin ve en önemlisidir. Sözleşme, çalışanlara hiçbir ayırım gözetmeksizin ve önceden izin almadan istedikleri örgütleri kurmak ve bunlara üye olmak hakkını tanımaktadır.

Sözleşmenin 2. maddesinde yer alan "sendika hakkının tanınmasında hiçbir ayırım gözetilmeyeceği" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, Sözleşme sendika kurma ve sendikalara üye olmak hakkına ulusal hukuk düzenlemelerinde işçi, memur, hizmetli vb. gibi niteliklerle anılan bağımlı çalışanların bir kısmı ile sınırlandırmamaktadır. Bu hak, tüm çalışanlara ve işverenlere tanınmıştır. Bu bakımdan Sözleşmenin kapsamına kamu görevlileri de girmektedir.

Anayasamızın 51. maddesinde her ne kadar işçiler ve işverenler sendika kurma hakkına sahip oldukları belirtilmekte ise de, hiçbir maddesinde kamu personelinin sendikalaşma hakkını yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. Anayasamızın memur sendikacılığının ilişkin hükümler içermemekte olmasının, demokratik hukuk kuralları çerçevesinde kamu çalışanlarının sendikal haklardan yararlanamayacağı şeklinde yorumlanmaması gerekir. Bu nedenle, kamu personelinin sendika kurma ve sendikalar üye olmalarına anayasadan kaynaklanan bir engel de söz konusu bulunmamaktadır.

Diğer taraftan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile onayladığımız İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Avrupa Sözleşmesinin 11'inci maddesi, Avrupa Sosyal Şartının Dibacesi ile birinci Bölümü ve üyesi olduğumuz ILO Anayasasının Dibacesi ve ayrıca, ülkemiz tarafından onaylanmış bulunan Tarım İşçilerinin Dernek Kurma ve Birleşme Hakkına İlişkin 11 Sayılı, Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkının Korunmasına İlişkin 98 Sayılı Sözleşmeler dolayısıyla, kamu personeli dahil tüm çalışanlara sendikalaşma ve toplu pazarlık hakkının tanınması ülkemizce esasen üstlenilmiş bulunmaktadır. Belirtilen uluslararası belgelerle üstlenilen bu yükümlülük, 87 Sayılı ILO Sözleşmesinin onaylanması ile yerine getirilmiş olacaktır.

Sözleşme, yukarıda belirtildiği gibi Avrupa Topluluğunun tüm üyeleri tarafından da onaylanmıştır. Bu Sözleşmenin ülkemizce de onaylanması, tam üyelik başvurusunda bulunduğumuz AT'ye uyum sağlaması bakımından da ayrıca önem taşımaktadır. Nitekim, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışma hayatına ilişkin mevzuatın AT'ye uyum koşulları gözönünde bulundurularak ILO normlarına uygun şekilde geliştirilmesini ilke ve politika olarak benimsemiş bulunmaktadır.

Sayılan nedenler karşısında; Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 sayılı ILO Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunmasının, Ülkemiz çalışanları açısından yararlı olacağı düşünülmüştür.

Tasarı, bu amaçla hazırlanmıştır.

Kamu personeli dahil tüm çalışanlara sendikalaşma ve toplu pazarlık hakkının tanınması ülkemizce esasen üstlenilmiş bulunmaktadır. Belirtilen uluslar arası belgelerle üstlenilen yükümlülük, 87 Sayılı ILO Sözleşmesi'nin onaylanması ile yerine getirilmiş olacaktır.

Güncelleme:04.02.2005